

Емпирично изследване на модели за самооценка и тяхното въздействие върху развитието на меки компетенции и професионалната адаптивност на студенти

Никола Танаков*

Предмет на изследването

Предметът на изследването е да се анализира влиянието на различни модели за самооценка върху развитието на меки компетенции и професионалната адаптивност при студенти. Това изследване разглежда как самооценката може да послужи като инструмент за личностно и професионално усъвършенстване, помагайки на студентите да изградят умения като критично мислене, работа в екип, комуникативност и емоционална интелигентност.

Настоящото изследване се фокусира върху емпиричния анализ на модели за самооценка и тяхното въздействие върху развитието на тези ключови умения у студенти в различни академични дисциплини. Целта е да се установи дали и как различните подходи към самооценка могат да подпомогнат развитието на меки компетенции (като комуникация, работа в екип, емоционална интелигентност) и да подобрят професионалната адаптивност.

Методология

Методологията включва анкетно проучване и експериментални групи, които използват различни модели за самооценка в

рамките на учебния процес. Участниците са студенти от няколко университета, разделени в контролна и експериментални групи според прилагания модел за самооценка: класически (обратна връзка от преподавателите), групова самооценка и индивидуална самооценка с подкрепа на дигитални платформи.

Резултати

Резултатите показват, че студентите, които използват модел на индивидуална самооценка в комбинация с регулярна обратна връзка, значително подобряват способностите си за критично мислене и адаптивност спрямо професионални предизвикателства. Открити са положителни корелации между нивата на самооценка и развитието на ключови меки умения като емоционална стабилност и екипна работа. Установени са и някои демографски различия в степента на въздействие на самооценката върху професионалната адаптивност, което предполага необходимост от персонализиран подход в академичната подготовка.

Изводи

Това проучване подчертава важноста на интегрирането на различни модели за самооценка в образователния процес, като ключова стратегия за подобряване на готовността на студентите за професионална реализация. Въз основа на тези резултати се препоръчва въвеждане на индивидуални и групови самооценки в университетските програми, както и интегриране на дигитални инструменти за проследяване на професионалното развитие.

Въведение:

В контекста на съвременното висше образование и неговата все по-динамична роля в професионалната подготовка на младите хора, развитието на меки компетенции и професионална адаптивност придобива фундаментално значение. С ускоряващите се промени на глобалния пазар на труда, изискванията за комплексни умения и готовността за гъвкава адаптация към многообразни професионални среди са неизменно високи. В този контекст меките компетенции - критично мислене,

* гл. ас. Никола Танаков
катедра „Регионално развитие“, УНСС, София-България

междulichностна комуникация, емоционална интелигентност и умения за работа в екип - се превръщат във все по-значими показатели за бъдещата професионална реализация на студентите.

Самооценката, разглеждана като структурирано самоосъзнаване и рефлексия върху собствения потенциал, предоставя уникална възможност за личностно и професионално усъвършенстване, особено когато е интегрирана в обучителния процес. Литературните източници идентифицират различни модели за самооценка - от класически индивидуални подходи, през групови техники за колективна рефлексия, до използването на дигитални платформи, които улесняват процесите на самонаблюдение и обратна връзка. Въпреки множеството изследвания, които анализират тези модели поотделно, научните трудове в областта все още не са успели да систематизират тяхното емпирично въздействие върху развитието на меки умения и адаптивността на студентите, което ограничава яснотата на подходящите педагогически практики и образователни стратегии в тази насока.

Целта на настоящото изследване е да допринесе към запълването на тази теоретична и емпирична празнота, като представи подробен анализ на влиянието на различни модели за самооценка върху развитието на ключови меки компетенции и професионална адаптивност на студентите. Въз основа на систематичен емпиричен подход, проучването предлага да установи до каква степен специфични методи на самооценка могат да насърчават устойчиво професионално развитие и психологическа устойчивост в условия на нови и динамични професионални предизвикателства. Хипотезата, залегнала в основата на настоящото изследване, е че целенасоченото интегриране на самооценъчни модели в академичния процес може значително да подобри готовността на студентите за успешна професионална реализация, подпомагайки ги да изградят устойчиво и адаптивно мислене.

Това изследване ще предложи ценен принос към теорията и практиката в областта на самооценката и развитието на меки компетенции, предоставяйки както нови

изследователски перспективи, така и практически насоки за образователните институции при формирането на учебни програми, които отговарят на изискванията на съвременния глобален трудов пазар.

1. Теоретична постановка на изследването

Настоящото изследване разглежда концептуалните основи и теоретичните рамки, необходими за разбирането на въздействието на самооценката върху развитието на меки компетенции и професионалната адаптивност при студенти. Чрез интеграция на теоретични концепции от педагогика, организационна психология и социално-когнитивни модели, това изследване обединява три ключови направления на анализа:

(1) същност, видове и модели на самооценка,

(2) значението на меките компетенции като основни структурни елементи на личностното и професионално развитие и

(3) професионална адаптивност, разглеждана като съвкупност от поведенчески и когнитивни стратегии, необходими за успешната професионална реализация в динамична среда.

➤ *Самооценка: концепция, модели и роля в академичното и професионалното развитие*

Самооценката се разглежда като структурирана система за самоосъзнаване и рефлексия, която представлява основен механизъм за саморегулация и личностно усъвършенстване (Zimmerman & Schunk, 2001). Тя съчетава елементи на лична мотивация, осъзнатост и способност за критично наблюдение на собствения напредък и резултати в учебния или професионален контекст. В съвременните модели на образователна психология, самооценката е разглеждана като основен механизъм за развитие на индивидуални компетенции и личностна автономност (Deci & Ryan, 1985).

Изследването се базира на три ключови модела на самооценка, всеки от които допринася различен теоретичен принос:

· **Индивидуална самооценка:** Този модел поставя акцент върху личния процес на самонаблюдение и анализ, при който индивидът осъзнава и оценява личните си

успехи и пропуски. В рамките на този подход, обратната връзка, получена от преподаватели или наставници, играе съществена роля в развитието на саморефлексия и насърчаването на самоосъзнаването.

· **Групова самооценка:** Същността на този модел е процесът на оценяване в групов контекст, при който колективната рефлексия насърчава обмен на идеи и интересубективна оценка на изпълнението. Груповата самооценка включва участие в екип и споделяне на личен и групов опит, което развива умения за работа в екип и социално-когнитивни компетенции (Bandura, 1986).

· **Дигитално подпомагана самооценка:** Използването на съвременни технологии за дигитална самооценка разширява възможностите за проследяване и анализ на индивидуалното развитие чрез използването на платформени системи за мониторинг и оценка. Този модел насърчава обективното самонаблюдение чрез достъп до обективни данни, което улеснява саморегулацията и постигането на академични и професионални цели.

➤ *Меки компетенции: структура, значимост и трансформационна роля в личностното развитие*

Меките компетенции са разглеждани като ключов компонент на личностната реализация, свързани с междуличностни, комуникативни и управленски умения, които подпомагат социалното взаимодействие и професионалната ефективност. Те са структурирани в няколко основни категории, включително: комуникативни умения, емоционална интелигентност, критично мислене, разрешаване на конфликти, работа в екип и лична мотивация (Goleman, 1995). Психологическите теории на емоционалната интелигентност и социалното учене (Salovey & Mayer, 1990; Bandura, 1977) предоставят основополагаща рамка за разбирането на процеса на развитие на тези компетенции, както и за изграждането на устойчиви социални и професионални умения.

Развитието на меки компетенции в академична среда се явява все по-важно, тъй като тези умения не само подкрепят успешната адаптация към професионалните предизвикателства, но и представляват

конкурентно предимство на глобалния трудов пазар. Способността на студентите да развият емоционална стабилност и комуникативни умения е в сърцевината на успешното им включване в работния процес и личностно усъвършенстване (Luthans et al., 2006).

➤ *Професионална адаптивност: концепция, модели и значение в съвременната професионална реализация*

Професионалната адаптивност, дефинирана като способност за гъвкава реакция на променящи се професионални условия, представлява централно умение за успешна реализация в условията на динамичния трудов пазар (Savickas & Porfeli, 2012). Адаптивността включва компоненти като кариерна устойчивост, осъзнатост за кариерното развитие и способност за управление на стреса. Моделите на кариерна адаптивност в теориите на Savickas и Porfeli (2012) разглеждат адаптивността като многопластов процес, в който личностните черти и социалните умения играят интегрална роля за изграждането на устойчивост и готовност за приемане на професионални предизвикателства.

Процесите на самооценка се възприемат като ключов механизъм за повишаване на адаптивността на студентите, позволявайки им да изградят когнитивна и емоционална гъвкавост в условия на нови и стресови ситуации. Адаптивността е особено важна за младите професионалисти, които са изправени пред предизвикателствата на променящите се професионални изисквания и културни различия, налагащи необходимост от личностна и поведенческа пластичност.

Тази теоретична постановка създава рамка за емпирично изследване на процесите на самооценка и тяхното въздействие върху личностното и професионалното развитие на студентите, предоставяйки база за обогатяване на академичната литература и практическото приложение в образователната политика.

I. Анализ относно меките компетенции на потенциалната работна сила (студентите)

С нарастващите изисквания на глобалния трудов пазар меките компетенции на потенциалната работна сила, каквито са студентите, придобиват все по-голяма

значимост. Компетенции като комуникативност, емоционална интелигентност, критично мислене, адаптивност и умения за разрешаване на конфликти не само улесняват прехода от академичната среда към професионалната реализация, но и осигуряват устойчив успех в многокомпонентни и динамични професионални среди. Настоящият анализ се фокусира върху ролята на самооценката като механизъм за насърчаване на меки компетенции и на въздействието на тези компетенции върху професионалната адаптивност на студентите.

Таблица 1. Описателна статистика

N	<u>Valid</u>	51
	<u>Missing</u>	63
<u>Mean</u>		4,69
<u>Median</u>		4,83
<u>Mode</u>		4,00
<u>Std. Deviation</u>		,669
<u>Skewness</u>		-,309
<u>Std. Error of Skewness</u>		,333
<u>Kurtosis</u>		,021
<u>Std. Error of Kurtosis</u>		,656
<u>Minimum</u>		3,00
<u>Maximum</u>		6,00

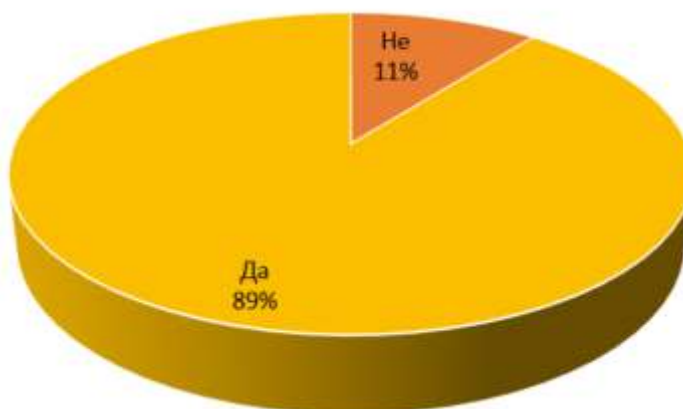
* средния успех за докторантите е формиран спрямо техните оценки от задължителните изпити (минимумите)

Най-слабия успех в извадката е с оценка среден 3, а най-силния е с оценка отличен 6. Според измерителите асиметрия и ексцес разпределението на оценките е близко до нормалното с леко струпване на студенти в по-високите стойности на успех (над средната стойност).

▪ *Въпрос: Достатъчни ли са предвидените практически занятия по дисциплините? (упражнения, казуси, практически задачи)*

Мнозинството от анкетиранияте студенти

(89%) смятат, че предвидените практически занятия по дисциплините са достатъчни. Това е висок процент и може да означава, че програмата отговаря на техните очаквания за практически умения и опит. Възможно е тези студенти да намират практическите занятия за полезни и релевантни към учебния материал, което ги подготвя добре за бъдещата им професионална реализация.

Фигура 1. Достатъчни ли са предвидените практически занятия по дисциплините на студентите от извадката

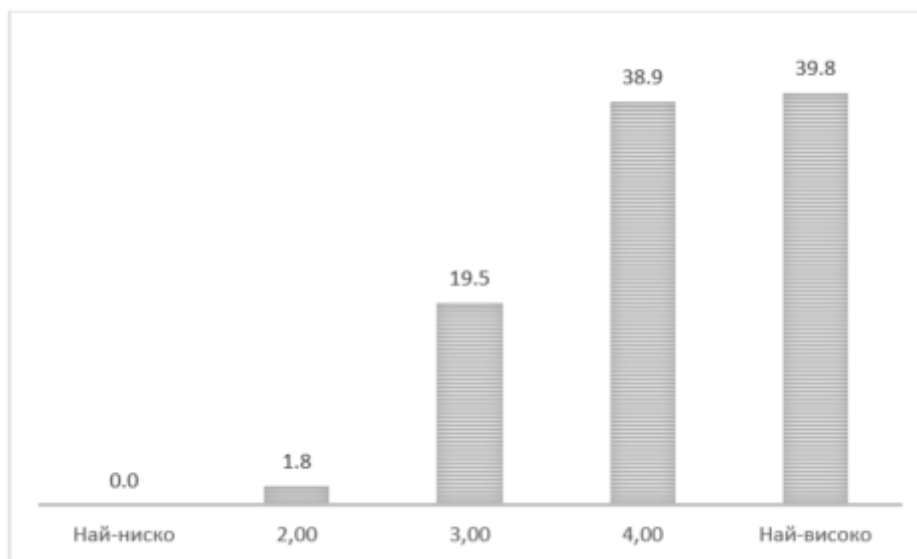
Малка част от студентите (10.5%) обаче смятат, че предвидените практически занятия не са достатъчни. Макар този процент да е сравнително нисък, той показва, че все пак има студенти, които биха искали повече или по-качествени практически упражнения. Това може да отразява нуждата от по-задълбочена практическа подготовка или различни очаквания за това как практическите умения трябва да бъдат интегрирани в учебния план.

▪ *Въпрос: Оценете качеството на обучението си?*

Повече от три четвърти от анкетиранияте студенти оценяват качеството на обучението си като високо. Съответно, 39.8% от тях го оценяват като "Най-високо", а 38.9% дават оценка 4,00. Това е ясен индикатор, че голяма част от студентите са доволни от нивото на преподаване и съдържанието на курсовете. Тези резултати подсказват, че учебното заведение предоставя образование, което отговаря на очакванията и нуждите на повечето студенти. 19.5% от студентите са дали оценка 3,00, което е

по-средно ниво на удовлетворение. Това може да означава, че тези студенти имат известни резерви или области, които смятат, че могат да бъдат подобряни. Въпреки че те не са крайно недоволни, техните оценки показват, че има място за усъвършенстване на някои аспекти на учебния процес

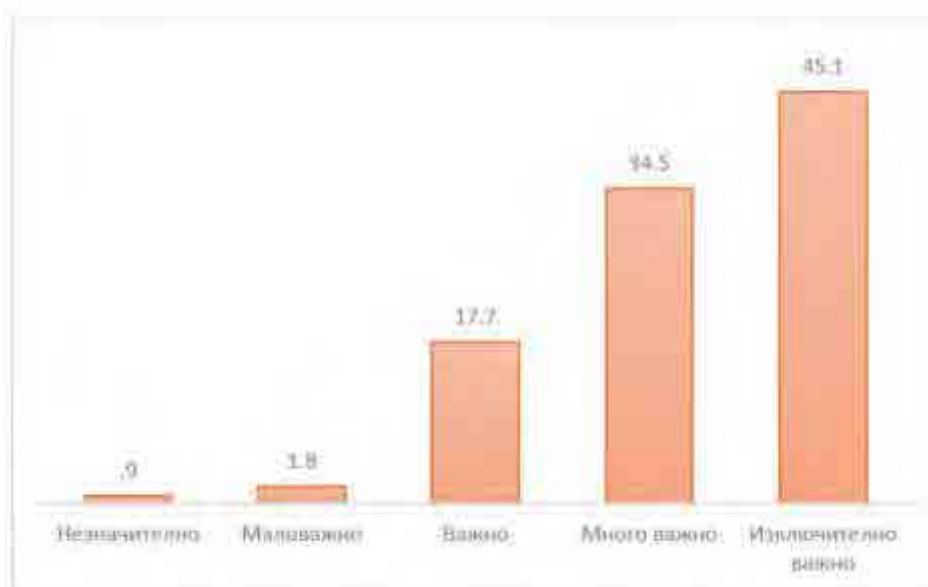
Фигура 2 Достатъчни ли са предвидените практически занятия по дисциплините на студентите от извадката

Само 1.8% от студентите оценяват качеството на обучението си с оценка – 2,00. Това е малък процент, което е позитивен знак, че малко студенти смятат, че качеството на обучението е незадоволително. Тези студенти вероятно имат сериозни критики или разочарования от учебната програма или преподаването. Няма студенти, които да са дали оценка "Най-ниско", което е силен положителен индикатор, че никой не е изключително недоволен от качеството на обучението.

а. Въпроси свързани с меки компетенции за „Работа в екип“

▪ *Въпрос: Оценка за степен на важност на „работа в екип“*

Най-големият дял от анкетираните студенти (45,1%) определят работата в екип като изключително важно умение. Това подчертава, че почти половината от студентите разбират значението на колаборативните умения за тяхното бъдещо професионално развитие и успех в работната среда. Този резултат може да се свърже с нарастващото търсене на умения за работа в екип на пазара на труда, където много професии изискват ефективно сътрудничество между колеги. Значителен процент от студентите (34,5%) също смятат, че работата в екип е много важно качество. Това показва, че общо 79,6% от анкетираните придават висока стойност на това умение, което е важен показател за разбирането на неговото значение в контекста на съвременната професионална..

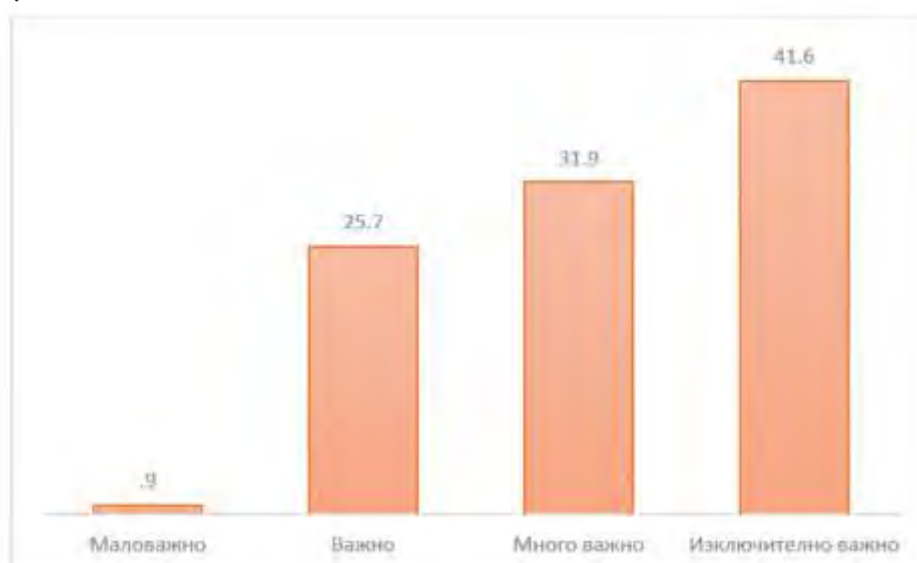

Фигура 3. Оценка на умениято „работа в екип“ от студентите в извадката

Малък дял от анкетираните студенти (2,7%) смятат, че работата в екип е маловажно или незначително умение. Този малък процент може да включва студенти, които работят в специалности или професионални направления, където индивидуалните умения са от по-голямо значение или просто не виждат пряка връзка между това качество и бъдещата си кариера.

▪ *Въпрос: Оценка за степен на важност на „ентузиазъм“*

Най-големият дял от анкетираните студенти (41,6%) определят ентузиазма като изключително важно качество. Значителен процент от студентите (31,9%) също смятат, че ентузиазмът е много важно качество. Така общо 73,5% от анкетираните придават висока стойност на ентузиазма, което показва, че този личностен аспект се възприема като повече от важен за постигане на успех и личностно развитие. Около 25,7% от студентите смятат, че ентузиазмът е важно качество. Включвайки този процент, общо 99,1% от анкетираните признават значимостта на ентузиазма, което е показател за неговата универсална ценност в очите на студентите. Минимален дял от студентите (0,9%) смятат, че ентузиазмът е маловажно или незначително качество. Този малък процент може да включва студенти, които не виждат ентузиазма като основополагащ фактор за успех и предпочитат да се фокусират върху други качества. Липсва посочен отговор за най-ниската оценка, която е „незначително“.

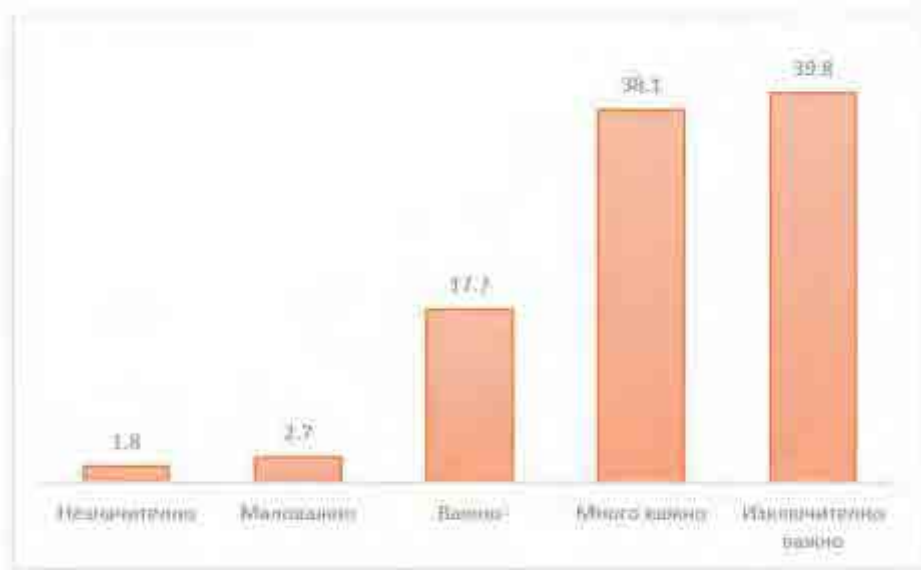

Фигура 4. Оценка на умениято „ентузиазъм“ от студентите в извадката

- *Въпрос: Оценка за степен на важност на „гъвкавост“*

Най-големия дял от анкетираните студенти (39,8%) определят гъвкавостта като изключително важно качество. Почти толкова от студентите (38,1%) смятат, че гъвкавостта е много важно качество. Така общо 77,9% от анкетираните придават висока стойност на гъвкавостта.

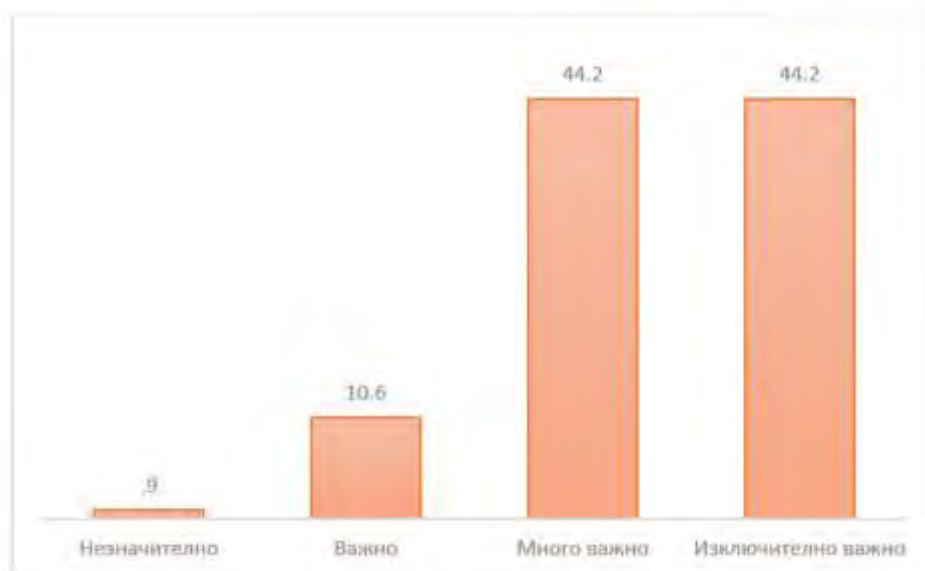

Фигура 5. Оценка на уменията „гъвкавост“ от студентите в извадката

Около 17,7% от студентите смятат, че ентузиазмът е важно качество. Включвайки този процент, общо 95,6% от анкетираните признават значимостта на гъвкавостта, което е показател за неговата универсална ценност в очите на студентите. Малък дял от студентите (4,5%) смятат, че гъвкавостта е маловажно или незначително качество.

- *Въпрос: Оценка за степен на важност на „придобиване на нови знания“*

Значителен дял от анкетираните студенти (44,2%) определят придобиването на нови знания като изключително важно качество. Още 44,2% от студентите смятат, че придобиването на нови знания е много важно. Това показва, че общо 88,4% от анкетираните оценяват това качество с най-високите възможни оценки. Това е категорично доказателство, че преобладаващата част от студентите разбират важността му за професионалното си развитие.

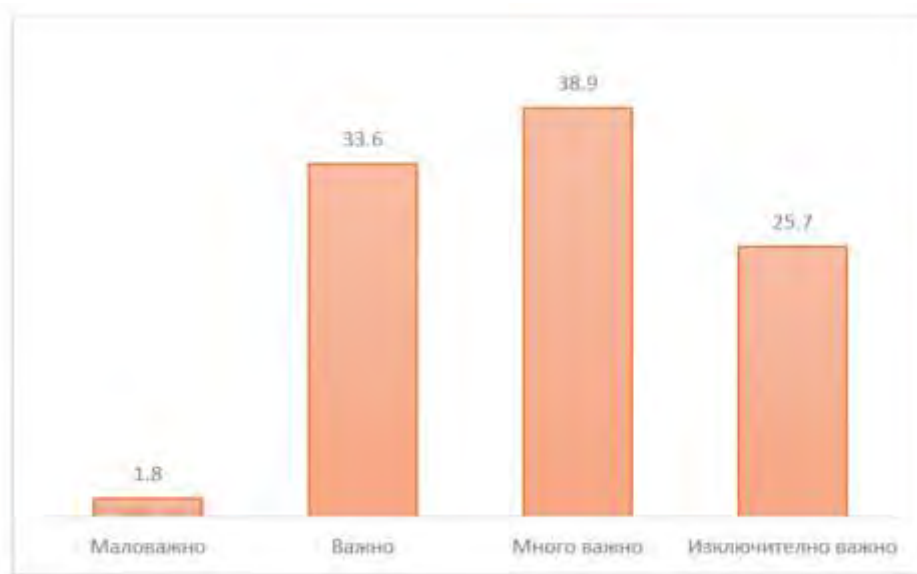

Фигура 6. Оценка на уменията „придобиване на нови знания“ от студентите в извадката

Само 0,9% от студентите смятат, че придобиването на нови знания е незначително. Този изключително малък процент показва, че почти всички студенти осъзнават важноста на непрекъснатото обучение и се стремят към усвояване на нови знания и умения.

▪ *Въпрос: Оценка за степен на важност на „документиране на идея и информация“*

Една четвърт от анкетиранияте студенти (25,7%) оценяват документирането на идеи и информация като изключително важно. Това показва, че тези студенти разбират значението на добре организираната и достъпна информация, което е особено важно в професионални и академични среди, където документирането е ключов процес за ефективна комуникация и управление на проекти. Това е качеството с посочена най-ниска оценка на максималния отговор „изключително важно“.

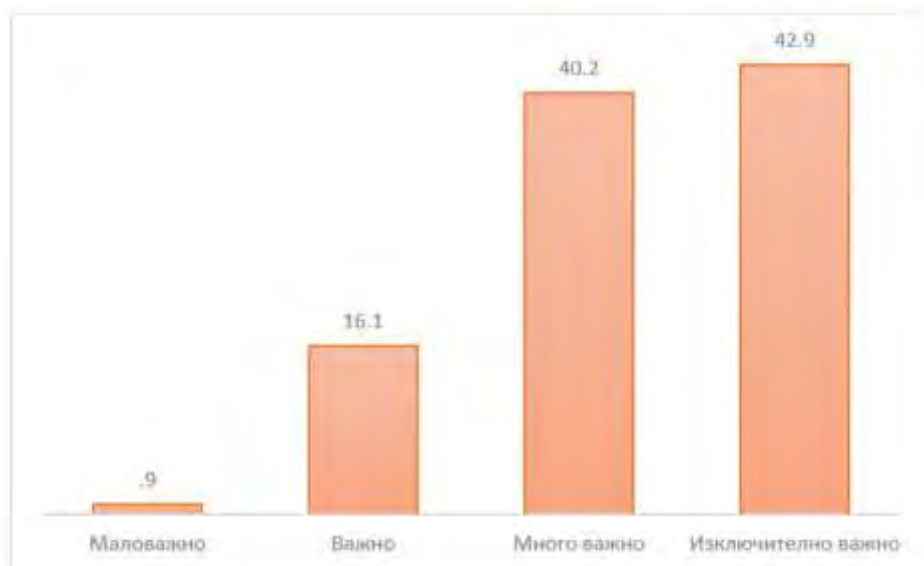

Фигура 7. Оценка на уменията „документиране на идея и информация“ от респондентите от студентите в извадката

Значителен дял от студентите (38,9%) смятат документирането на идеи и информация за много важно качество. Това означава, че близо 65% от анкетиранияте признават висока степен на значимостта му. Добавяйки и 33,6% на отговорилите с „важно“ това прави общо 98,2% които признават важноста на това качество, което е от съществено значение за ефективното управление на информация и комуникация в различни сфери на дейност. Едва 1,8% от студентите смятат документирането на идеи и информация за маловажно.

▪ *Въпрос: Оценка за степен на важност на „прецизност при изпълнение на задачата“*

Най-голям дял от анкетиранияте студенти (42,9%) оценяват прецизността като изключително важно качество. Почти толкова от студентите (40,2%) също смятат, че прецизността е много важно качество. С общо 83,1% от анкетиранияте, които придават висока стойност на това качество, става ясно, че прецизността е широко призната и високо ценена сред студентите. Само 0,9% от студентите смятат прецизността за маловажно качество. Този изключително малък процент показва, че почти всички студенти осъзнават нуждата от точност и внимание към детайлите при изпълнението на задачи.

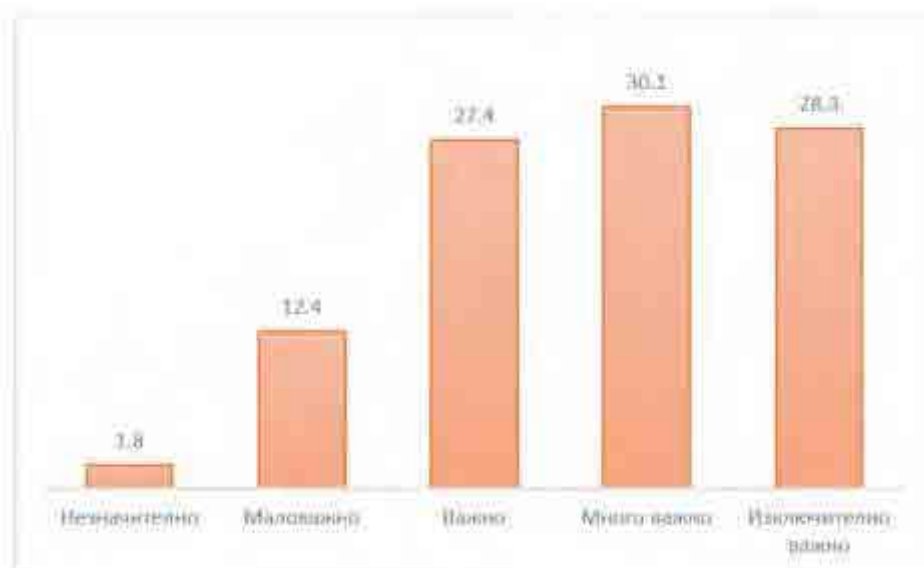

Фигура 8 Оценка на уменията „прецизност при изпълнение на задачата“ от студентите в извадката

б. Въпроси свързани с меки компетенции за „Лидерство“

▪ *Въпрос: Оценка за степен на важност на „лидерство“*

28,3% от анкетиранияте студенти оценяват лидерството като изключително важно качество. Най-големият дял от студентите обаче (30,1%) смятат, че лидерството е много важно качество.

Фигура 9. Оценка на уменията „лидерство“ от студентите в извадката

Почти толкова (27,4%) смятат, че то е важно. Така всички общо (71,8%) го оценяват като важно или повече. Това подчертава общото разбиране сред студентите, че лидерството играе съществена роля в постигането на успех в различни сфери на дейност. Общо 14,2% смятат, че лидерството е маловажно или незначително. Възможно е те да се фокусират върху други умения или сфери.

▪ *Въпрос: Оценка за степен на важност на „управление на времето“*

Най-големият процент от студентите (32,7%) определят управлението на времето като много важно качество. 28,3% го определят като изключително важно качество и също толкова го определят като важно. Така преобладаващото мнозинство от студентите (89,3%) смятат управлението на времето за важно, много важно или изключително важно качество.

Фигура 10. Оценка на умениято „управление на времето“ от студентите в извадката

Общо 10,6% смятат, че управлението на време е маловажно или незначително, което е възможно да се дължи на лични предпочитания.

▪ *Въпрос: Оценка за степен на важност на „умение за водене на преговори“*

28,8% от анкетиранияте студенти оценяват уменията за водене на преговори като изключително важно качество. Това показва, че почти една трета от студентите разпознават преговорите като ключова компетентност. Почти толкова от студентите (29,7%) смятат, че уменията за водене на преговори са много важно качество. Най-големия процент обаче (35,1%) смятат, че това е важно. В съчетание с предходните отговори общо 93,7% от анкетиранияте, придават на това качество важна или по-висока оценка.

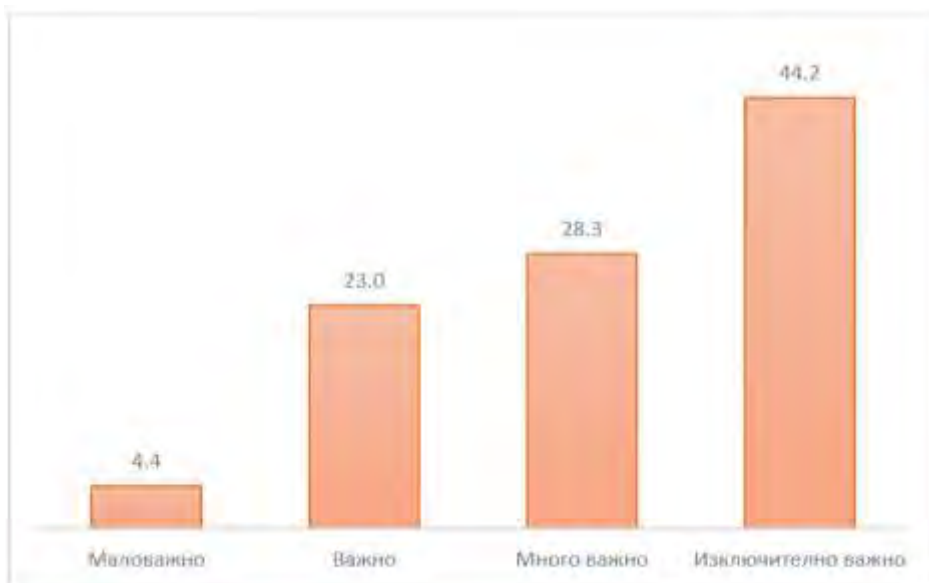

Фигура 11. Оценка на умениято „за водене на преговори“ от студентите в извадката

Маловажността и незначителността на това качество са оценени от малък процент от студентите (общо 6,3%), което показва, че тази компетентност не е приоритет за някои от тях.

▪ *Въпрос: Оценка за степен на важност на „комуникационни умения“*

Най-големия дял от анкетиранияте студенти (44,2%) оценяват комуникационните умения като изключително важно качество. Това подчертава, че почти половината от студентите разпознават значимостта на ефективната комуникация в личен и професионален контекст.

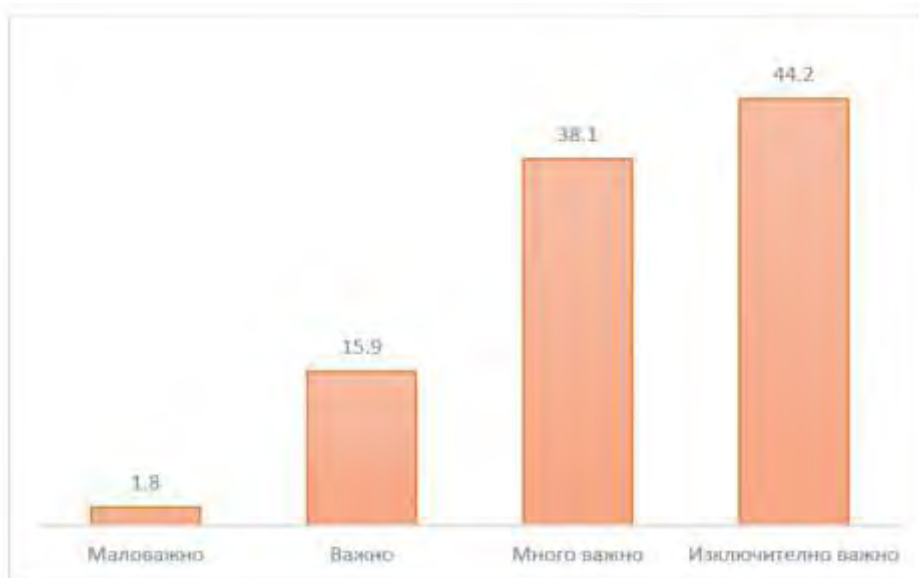

Фигура 12. Оценка на уменията „комуникационни умения“ от студентите в извадката

Значителен процент от студентите (28,3%) смятат, че комуникационните умения са много важно качество. Включвайки този процент, общо 72,5% от анкетираните придават висока значимост на комуникацията. Около 23,0% от студентите оценяват комуникационните умения като важно качество. Способността да се предават идеи, да се слуша и разбира събеседникът, както и да се създават ясни и убедителни съобщения са умения, които са критични за успеха в множество сфери. Само 4.4% от студентите смятат комуникационните умения за маловажно качество. Липсват отговори като незначително качество.

▪ *Въпрос: Оценка за степен на важност на „координация и организация“*

Най-големият дял от анкетираните студенти (44,2%) оценяват координацията и организацията като изключително важно качество. Това показва, че почти половината от студентите признават важността на тези умения за постигането на ефективност и успех в професионалната среда. Значителен процент от студентите (38,1%) смятат, че координацията и организацията са много важно качество. Включвайки този процент, общо 82,3% от анкетираните придават висока значимост на тези умения. Около 15,9% от студентите оценяват координацията и организацията като важно качество. Това подчертава широкото разбиране сред студентите за важността на добре планираните и координирани действия.

Фигура 13. Оценка на уменията „координация и организация“ от студентите в извадката

Само 1.8% от студентите смятат, че координацията и организацията са маловажно качество. Този изключително нисък процент показва, че само малка част от анкетираните не разглеждат тези умения като критични. Положителното е, че липсват отговори координацията и организацията да са посочени като незначително качество.

в. Въпроси свързани с меки компетенции за „Технически умения“

▪ Въпрос: Оценка за степен на „владееене на чужд език“

Данните от анкетата показват, че преобладаващата част от студентите (78,7%) смятат владееенето на чужд език за важно, много важно или изключително важно качество. Най-големият дял е при тези, които го оценяват като важно (31,0%), следвано от тези, които го считат за много важно (26,5%) и изключително важно (21,2%). Това подчертава разбирането на студентите за значимостта на чуждоезиковите умения в глобализирания свят.

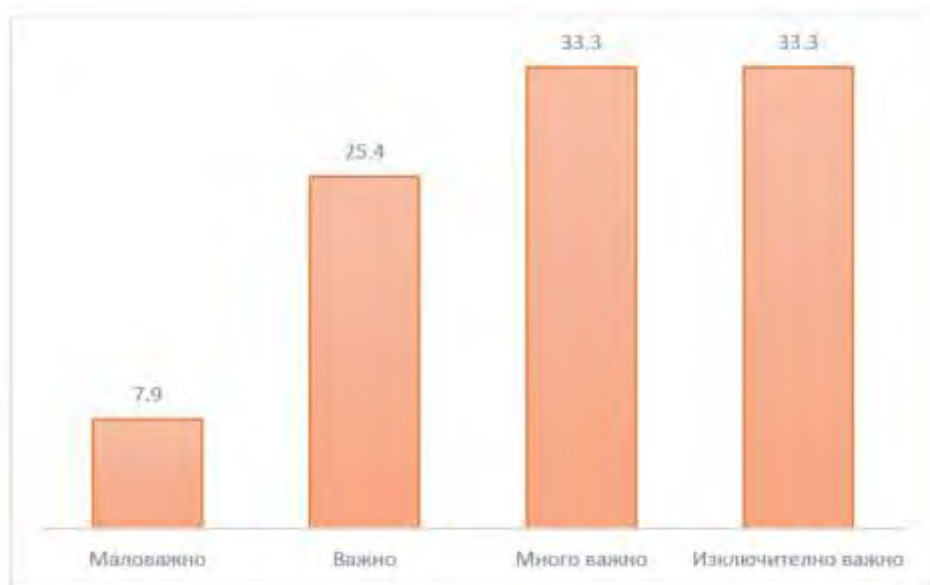

Фигура 14. Оценка на умениято „владееене на чужд език“ от студентите в извадката

В същото време, общо 21,2% от анкетираните смятат владееенето на чужд език за маловажно или незначително, което може да отразява различия в професионалните цели, където тези умения да не са толкова критични.

▪ Въпрос: Оценка за степен на „техническа грамотност“

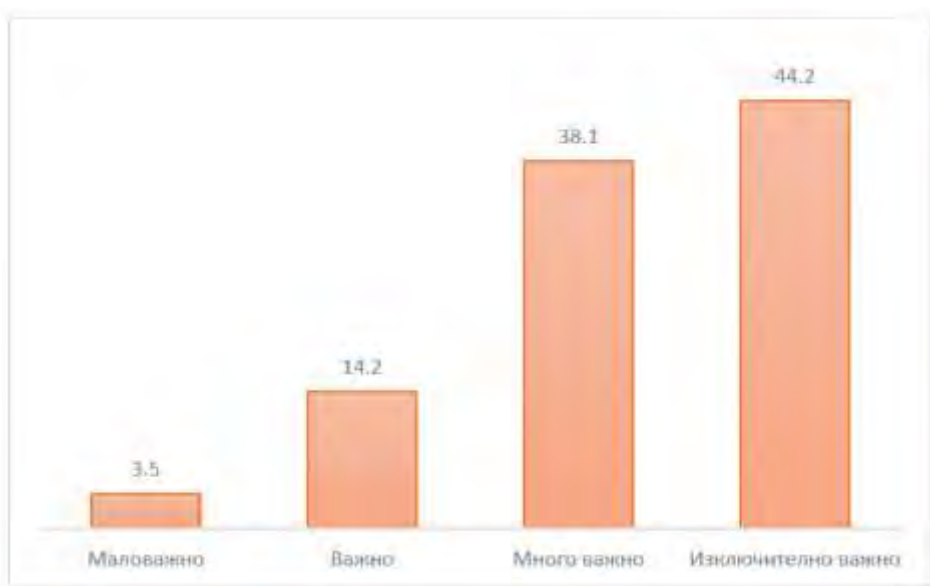
Преобладаващата част от студентите (92,0%) смятат техническата грамотност за важно, много важно или изключително важно качество. Най-големите дялове са равномерно разпределени между тези, които го определят като много важно и изключително важно (по 33,3% всеки), а една четвърт го оценява като важно (25.4%).

Фигура 15. Оценка на умениято „техническа грамотност“ от студентите в извадката

Само малък процент (7,9%) от студентите смятат техническата грамотност за маловажна, което показва, че за малка част от тях тези умения не са от първостепенно значение. Липсва краен отговор незначително.

- *Въпрос: Оценка за степен на „компютърна грамотност (основно ниво)“*

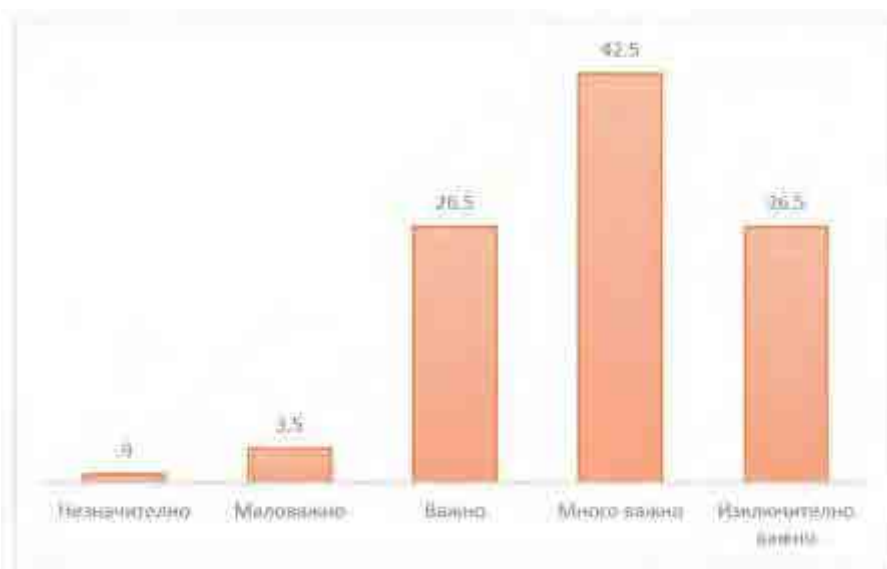

Фигура 16. Оценка на умениято „компютърна грамотност (основно ниво)“ от студентите в извадката

Данните от анкетата показват, че преобладаващото мнозинство от студентите (82,3%) смятат компютърната грамотност за много важно или изключително важно качество, с най-голям дял от 44,2% оценяващи го като изключително важно. Само малък процент (3,5%) смятат компютърната грамотност за маловажна. Това подчертава значимостта на компютърните умения в съвременния академичен и професионален контекст, където тези умения са основни за успешна кариера. Липсва краен отговор незначително.

▪ *Въпрос: Оценка за степен на „дигитални умения“*

Преобладаващото мнозинство от студентите (95,5%) смятат дигиталните умения за важно, много важно или изключително важно качество, като най-голям дял (42,5%) ги оценяват като много важно.

Фигура 17. Оценка на умениято „дигитални умения“ от студентите в извадката

Малък процент (4,4%) смятат дигиталните умения за маловажни или незначителни. Това подчертава ключовата роля на дигиталните умения в съвременния свят.

г. Въпроси свързани с меки компетенции за Проблемно мислене и креативност

▪ *Въпрос: Оценка за степен на „креативност“*

Данните от анкетата показват, че почти всички студенти (96,4%) смятат креативността за важно, много важно или изключително важно качество, като най-големият дял (39,8%) я оценява като изключително важна.

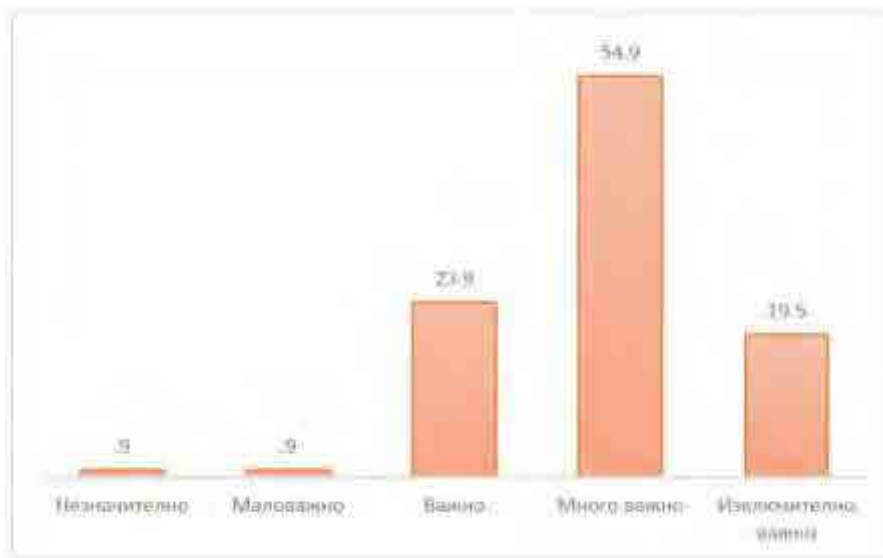
Фигура 18. Оценка на умениято „креативност“ от студентите в извадката

Само малък процент (3,6%) смятат креативността за маловажна или незначителна. Това подчертава значимостта на креативното мислене сред студентите, което те вероятно разглеждат като ключово умение за иновации и решаване на проблеми.

▪ *Въпрос: Оценка за степен на „анализ на работата“*

Данните от анкетата показват, че мнозинството от студентите (98,3%) смятат анализа на работата за важно, много важно или изключително важно качество, като най-голям дял (54,9%) го оценяват като много важно.

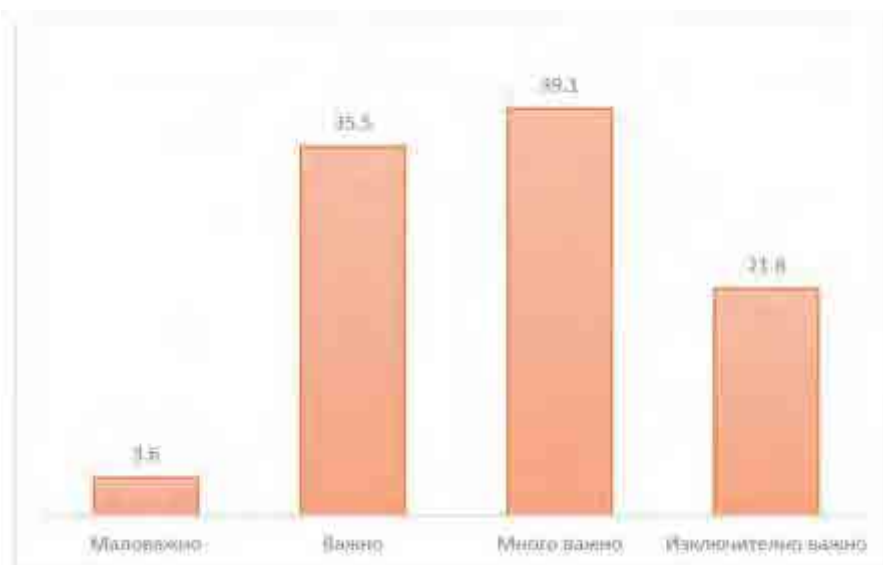

Фигура 19. Оценка на умението „анализ на работата“ от студентите в извадката

Само 1,8% от студентите го смятат за маловажно или незначително. Това подчертава колко високо ценено е умението за анализ сред студентите, което е от съществено значение за успеха им, особено при вземането на обосновани решения и решаването на сложни проблеми.

▪ *Въпрос: Оценка за степен на „аналитично мислене“*

Данните от анкетата показват, че значителна част от студентите (96,4%) смятат аналитичното мислене за важно, много важно или изключително важно качество. Най-голям дял от анкетираните (39,1%) го оценяват като много важно, следвано от 35,5%, които го смятат за важно, и 21,8%, които го оценяват като изключително важно.

Фигура 20. Оценка на умението „аналитично мислене“ от студентите в извадката

Само малък процент (3,6%) от студентите смятат аналитичното мислене за маловажно. Това подчертава значимостта на аналитичното мислене сред студентите, което те вероятно възприемат като ключово умение за разбиране и решаване на сложни задачи и проблеми в различни контексти.

Заклучение

Настоящото изследване очертава критичната роля на моделите за самооценка като ефективни инструменти за формиране на меки компетенции, които значително допринасят за професионалната адаптивност на студентите в динамично променящите се условия на съвременния трудов пазар. Чрез детайлен емпиричен анализ бе установено, че самооценката, като механизъм за саморефлексия и саморегулация, стимулира студентите към осъзнато развитие на умения, необходими за прехода към професионална среда - умения, които включват не само комуникативност и емоционална интелигентност, но и способности за критично мислене и ефективно разрешаване на конфликти.

Резултатите подчертават важноста на целенасочените самооценъчни подходи, интегрирани в образователните практики, които да насърчават непрекъснатото личностно усъвършенстване и отговорност за собствения кариерен път. Прилагането на групови и дигитално подпомагани модели на самооценка създава не само индивидуално, но и колективно осъзнаване за значимостта на меките умения, което от своя страна подкрепя готовността за успешна адаптация в мултикултурни и междудисциплинарни екипи. Така, тези модели укрепват гъвкавостта и устойчивостта на студентите, като им позволяват да откликват адекватно на нови професионални изисквания и предизвикателства.

В обобщение, настоящото изследване допринася с важен теоретичен и практически принос към разбирането за влиянието на самооценката върху развитието на меките компетенции и професионалната адаптивност на студентите. Резултатите отварят перспективи за трансформиране на образователните програми чрез целенасочено внедряване на модели за самооценка, което ще

подготви студентите за дългосрочна успешна интеграция в глобалната професионална среда. В този смисъл, повишеното внимание към развитието на меки компетенции чрез самооценка представлява съществен компонент от стратегията за подготовка на бъдещите поколения за активно и адаптивно участие в икономиката на знанието и непрекъснато променящата се работна среда.

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА

1. **Bandura, A. (1986).** *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory.* Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
2. **Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985).** *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior.* New York: Plenum.
3. **Goev, V., Boshnakov, V., Tosheva, Ek., Kharalampiev, K., Bozev, V.,** Statistical analysis in sociological, economic and business research, Publishing complex-UNSS, 2019, p. 306, ISBN (PRINT): 978-619-232-172-7
4. **Goleman, D. (1995).** *Emotional intelligence: Why it can matter more than IQ.* New York: Bantam Books
5. **Haralampiev, K. (2007).** SPSS for Advanced, IC-SU, ISBN: 978-954-07-2621-2
6. **Kaloyanov, T., (2012).** Statistics, Direct Service OOD, ISBN: 978-954-92814-3-9
7. **Luthans, F., Youssef, C. M., & Avolio, B. J. (2006).** Psychological capital: Developing the human competitive edge. *Oxford University Press.*
8. **Pavlova, V. Chipeva, S. (2012).** Statistics, New Star, ISBN: 978-954-8933-70-4
9. **Salovey, P., & Mayer, J. D. (1990).** Emotional intelligence. *Imagination, Cognition, and Personality, 9*(3), 185–211.
10. **Savickas, M. L., & Porfeli, E. J. (2012).** Career adaptability: Psychological readiness for the construction of a career. *Journal of Vocational Behavior, 80*(3), 661–673.
11. **Saykova, I. Stoykova-Kanalieva, A., Saykova, S. (2002).** Statistical study of dependencies, IC-UNSS